

GAZETA LWOWSKA.

PRENUMERATA

na GAZETĘ LWOWSKĄ z DZIENNIKIEM URZĘDOWYM i PRYWATNYM wynosi
od 1. stycznia do 31. marca 1861.

dla miejscowych : : : : 4 zł. } waluty austr.
dla zamiejscowych z przesyłką pocztową : : : : 5 zł. }

Rzecz Dodatku tygodniowego wchodzi w skład gazety samej z odpowiednim pomnożeniem arkuszy, a osobno wydawana będzie tylko po rocznem w jeden tom zebraniu jak potąd.

Przesyłki (*franco*) odbiera Kantor Gazety Lwowskiej, ulica Niższa Ormiańska Nr. 347.

PRZEGLĄD.

Monarchya austryacka. — Portugalia. — Hiszpania. — Francya. — Włochy. — Niemce. — Księstwa Naddunajskie. — Doniesienia z ostatniej poczty. — Kronika.

Monarchya Austryacka.

Sprawy krajowe.

Wiedeń, 25. grudnia. *Gazeta wiedeńska* ogłasza następujący okólnik Jego Excelencyi ministra stanu Schmerlinga do namiestników.

Mianowany od Jego ces. król. Mości naszego najłaskawszego Pana ministrem stanu, przejęty jestem w chwili objęcia tej wysokiej poufnej posady uczuciem potrzeby, wypowiedzieć otwarcie i jasno myśl moją kierowniczą. — Potrzebę tego czuję tem głębiej i silniej, im ważniejszym z jednej strony położenie i większa odpowiedzialność, z drugiej im większe zadanie, które przedsiębiorę.

Zadanie moje jest zarazem i waszem panowie zadaniem. Rozpatrzmy się w niem wszechstronnie.

Zadaniem naszym jest: obwieszczono najnowszym manifestem i dyplomem Cesarskim postanowienia i zamiary Najjaśniejszego pana wprowadzić w życie w całej rozciągłości i pełni, w odpowiednim każdemu z nas przydzielonym obrębie.

Postanowienia te i zamiary są wyraźnie wypowiedziane w rzezonym manifeste, a zależą na tem, że Jego Cesarska Mość powierza dojrzałej rozwadze swych ludów, rozwinąć i utwierdzić instytucje, dająca gwarancję swobody.

Na mocy tego postanowienia wstępuje Austria z wszystkimi krajami swemi, zarówno i jednako, do rzędu tych państw Europejskich, co przypuszczając do udziału w prawodawstwie cały lud na zasadzie najstarszych przysługujących mu historycznych i politycznych praw, znalazły w tem właśnie środek wznieść się do tej wysokiej potęgi, która stanowi warunki tak pomyślności materialnej jak duchownego rozwoju, nietykalności prawnej wewnątrz a znaczenia na zewnątrz, a zarazem patriotycznej dumy, która nie tylko daje natchnienie dzielnym synom ojczyzny do bohaterkich czynów śród wojny, lecz zarazem sprężystą w czasie pokoju działalność.

Wstępując śmiało i z ufnością na drogę wytkniętą mi wolą Najjaśniejszego Pana, mam przedewszystkiem na oku to, czem się odróżniają od innych państwa konstytucyjne, mianowicie na osobistą wolność każdego spółobywatela kraju, ażeby odtąd kaźden cieszył się co do swego wyznania i sumienia, co do umysłowych i materialnych widoków swoich taką miarą swobody, jaka da się pogodzić z pomyślnością dobrze urządzonego społeczeństwa, wedle doświadczenia państw wolnych zbawienną będzie tak całości państwa jak każdemu pojedynczemu z osobna, a w naszej szczególnie jest niezbędną ojczyźnie, gdzie nie tylko wszystkie narodowości lecz wszystkie wyznania religijne znajdują się nierozzerwalnym spojone węzłem.

Cesarski dyplom orzekł, że wolność wyznania religijnego ma być uważaną za pierwsze zasadnicze prawo, w państwie; potrzeba jednak, aby ta zasada ludzkości orzeczona najwyższą wolą Monarchy była zastosowaną w całej bezwzględnej swej rozciągłości. Religijna wolność wyznania pociąga konieczne naturalne swe następstwa na polu tak politycznego jak obywatelskiego uprawnienia.

Jest zatem wyraźnie wypowiedzianą wolą Jego Cesarskiej Mości, aby porównano z wolnością wyznania, polityczne i obywatelskie prawa w tym samym duchu umiarkowanej wolności należytej doznawały opieki, i aby obopólne stosunki wszystkich wyznań religijnych w państwie oparte były na podstawie słuszności i prawdziwej miłości bliźniego, tak jak obecnie istnieje między nimi rzeczywisty spokój i zgoda.

Umiejętność jest potęgą. Uważam to za jedno z najwyż-

szych zadań rządu wspierać wedle możności szlachetny popęd kaźdej narodowości by wznosiła się własnem usiłowaniem na coraz wyższy stopień umysłowego rozwoju. Chociaż potrzeba własnym kaźdego narodu zostawić usiłowaniem umysłowy zasób, który ma się coraz bujniej rozkrzewiać, wydobywać albo z własnego swego wnętrza, lub też zasięgać samodzielnie, z innego dalej w umysłowym ukształceniu posuniętego języka, przecież rząd ze swojej strony nie nieomieszka, by przyjaźnie pobudzając rozwój umysłowy o ile to w jego będzie leżeć mocy wszystkich usiłowania zarówno otoczyć opieką i troskliwością. Zawsze jednak i wszędzie będzie miał przedewszystkiem bacność na najwyższe zadanie umiejętności.

Uważam za rzecz potrzebną powiedzieć wyraźnie, że nie jest bynajmniej w zamiarach rządu, niweczyć jakikolwiek żywioł narodowy, gdyż rząd przejęty jest przekonaniem, że kaźdy obywatel tem mocniej przywiąże się do ojczyzny, im więcej narodowość jego będzie w niej nietylko zabezpieczona ale także popierana, i im więcej się przekona, że opieka i ochrona, jakiej rząd użycza, jest dość rozległa, by mogła objąć wszystkich zarówno.

Co do prasy, którą szanować potrzeba jako najpotężniejszy środek do rozszerzania umiejętności i zdań, a przeto i takich, które stanowią rdzeń zdrowego wykształcenia, wydane zostało rozporządzenie, ażeby uchylono wszelki wpływ prowencyjny. Sprawiedliwość nakazuje przyznać, że prasa dzienna w pewnych krytycznych stosunkach popierała sprawę ojczyzny z talentem i gorliwością, mianowicie zaś w czasie wojny w zeszłym roku umiała szczęśliwie połączyć uczucie patriotyizmu z umiarkowaniem. To doświadczenie jest dostateczne, by obudzić zaufanie, a ufność, jaką rząd postanowił okazać prasie, przyczyni się — jak mam nadzieję — do tego, by utrzymała ją na drodze umiarkowania, wolnego od namiętności, roztrzonego sądu i przyzwolitości, jak również by natchnęła ją tą szlachetną dumą, do jakiej słusznie upoważniać może powołanie wywierać nauczający wpływ na miliony. Zresztą świadomość samodzielności przejmie ją zarówno uczuciem jedynej i większej odpowiedzialności za osnowę i formę, jak i ochraniać ją będzie od wszelkich wykroczeń.

Nikt nie zaprzeczy, że pomyślny rozwój spraw materialnych zależy głównie od samodzielnej czynności pojedynczych przedsiębiorców. Również jest jednym z najgłówniejszych zadań samoistnej gminy, samodzielnych korporacji kraju i uzasadnionych we wszystkich krajach stowarzyszeń i społeczności przemysłowych, rozwijać jak najkorzystniej bogate zasoby produkcji i zysku. Mimo to jednak jest i rząd w stanie, użyczać w tym względzie pomocy i wywierać zbawienny wpływ na podniesienie rolnictwa, kultury lasów, górnictwa, przemysłu i handlu, słowem wszystkich źródeł pomyślności, a to za pośrednictwem nauki, tego niewyczerpanego bodźca wszelkiej doskonałości, jako też uzupełnianiem sieci komunikacji, zachętą, podniętą i wskazywaniem naśladowania godnych przykładów. Władze cesarskie rozwijały w tym względzie kaźdego czasu godną uznania czynność, i stopniowo osiągnęły piękne skutki albo przynajmniej przyczyniły się do ich osiągnięcia, czego pocieszającym dowodem są miasta i wsie, dzielny stan włościan, który nie ma równego w żadnym kraju Europy, jako też zręczność świata przemysłowego i skrzętne życie dokoła. Nieustawać na tej drodze, lecz postępować dalej naprzód z podwójną usilnością, jest to tak jasny i wdzięczny obowiązek, że prawie nie potrzebuję zwracać na to uwagi Waszej...

Tak własnem jak i cudzem doświadczeniem utwierdziło się u nas jak równie już i w większej części Europy przekonanie, że sądownictwo musi być oddzielone od administracyi, i że w obudwu swych gałęziach tak co do prawa cywilnego jak i kryminalnego może tylko za pomocą prawdziwie ustnej, pod kontrolą jawności zostającej procedury, osiągnąć ów tok spieszniejszy, któryby się zgadzał z wszystkimi innymi instytucjami naszego socyalnego życia. Gdy we wszystkim innym, tak w produkcji i komunikacji jako też w handlu i obrocie nastąpił ruch bardzo pospieszny, niemoże

samę sądownictwo trzymać się dawnej, mozolnej drogi rozwlekłości, która zgadzała się wprawdzie z charakterem dawnych czasów, ale nie odpowiada już wcale teraźniejszości.

Ze względu na te odmienne stosunki nie może wahać się rząd przyjąć do swego programu w zupełności wypływające z tego następstwa, starając się zarazem zapewnić wolności osobistej ową ochronną opiekę, jakiej nieskazitelność może słusznie się domagać, a bezpieczeństwo dobra ogólnego odmawiać niepowinno.

Te założenia łącznie z wykazanymi i zatwierdzonymi w dyplomie jako rzecz dokonana wynikłościami postępu czasu, mianowicie z uwłaszczeniem gruntu i ziemi, z uwolnieniem przemysłu od wszelkich tamujących więzów, z ustaleniem swobodnego obrotu w całym państwie przez zniesienie wewnętrznych linii celnych, z rozbudzeniem emulacji wszystkich talentów niezawisłym od stanu i urodzenia uzdolnieniem do urzędów, i z uchYLENIEM przez zrównania wszystkich w obec prawa wszelkiego powodu do wzajemnej zawiści pomiędzy stanami, które przeto nie będą już stały nieprzyjaźnie naprzeciw sobie — wszystko to nieomieszka sprawić takiego skutku, że ludność austriacka będzie mogła co do *osobistej i obywatelskiej* wolności równać się z temi narodami, które przez wieki w tym względzie doświadczenie nabyły sławy, że mogą służyć za wzór wszystkim innym.

Chociaż — jak się spodziewam — pismo to na krótki czas tylko wyprzedzi publikacye, któremi zapowiedziane w manifestie Jego ces. Mości instytucye polityczne także i w tych krajach zaprowadzone być mają, uważam przecież za rzecz konieczną zawiadomić już teraz Waszą... o takich głównych punktach, które mogą dostatecznie zcharakteryzować ducha, jakim ożywione będą te instytucye, a któremu czynność Waszej... nawet i w chwili przejścia niepowinna się sprzeciwiać, jeśli umysły nie mają popaść w obłąd, zamiast dojść wreszcie do jasnego pojęcia rzeczy.

O gminach i ich samoistnem zyciu, jakie mają rozpocząć, nie wiele potrzebuję mówić. W ogóle okazały one, że są zdolne i godne zarządzać same sobą. Oboje, wola i roztropność będą rozwijać się pełniej z każdym dniem dalszego ćwiczenia. Zadaniem zaś władz będzie, i muszę na Waszą... włożyć odpowiedzialność za to, ażeby od gmin nie wymagano nigdy i nigdzie niestosownych rzeczy, a mianowicie, ażeby oszczędzać im ile możności potrzeby pisemnej korespondencji, zaś z drugiej strony żeby we wszystkim, gdzie potrzebują ochrony lub instrukcyi, pomagano im z tą szczerością i gotowością, jaka przedewszystkiem należy się korporacyom gminnym od organów państwa, które osłania wszystko swoją opieką i ochroną.

Przechodząc do statutów krajowych, muszę z góry zwrócić uwagę Waszej... na to, że Jego Ces. Mość raczył mnie umocnić, ażeby co do składu przyjął pomiędzy główne zarzysy ich zasadę reprezentacyi interesów na podstawie bezpośrednich wyborów i obywatelskiego prawa tak wyboru jak i wybieralności, — co do upoważnienia reprezentacyi krajowych, prawo inicjatywy, — a co do formy obrad, ich jawność; — a wszystkie te zasady odpowiadają tak oczywiście i wyraźnie znaczeniu dyplomu z 20. października, który królestwom należącym do korony węgierskiej powrócił reprezentacyę krajową w duchu ich dawniejszych konstytucy, że niepodobna tego zapoznać, ponieważ przedewszystkiem ułatwiają te główne zarzysy jednostajność i harmonie zasad politycznych między Królestwem Węgierskiem a innymi krajami koronnymi, i ponieważ pominiawszy nawet to wszystko, musiano by im samym już przyznać pierwszeństwo przed innymi zasadami w tem, że czynią zadość politycznym potrzebom teraźniejszości.

Również w duchu Dyplomu, a mianowicie artykułu III., który zawiera rozporządzenie na korzyść wszystkich krajów z wyjątkiem należących do korony węgierskiej, tkwi ta zasada, że sejmj ich będą zajmować się tylko wewnętrznymi sprawami kraju, a że natomiast wspólne ich prawodawcze sprawy muszą w myśli zastrzeżenia wyrzeczonego w wspomnianym artykule iść pod spólną obradę spólniej reprezentacyi państwa.

Z tego wszystkiego wypływa tedy naturalnie i nieodzownie, że rada państwa, która ma się zebrać w myśli artykułu II., potrzebuje podobnych, znaczenie tego ciała podwyższających atrybucy, jak te, które oznaczone są w głównych zarzysach dla statutów krajowych.

Zaczem będzie musiała rada państwa nie tylko posiadać prawo inicjatywy i jawności obrad, ale oraz z pominięciem ternajnej propozycyji musi wychodzić bezpośrednim wyborem z sejmów krajowych i co do liczby swoich członków uzyskać taką powagę i znaczenie moralne, jakich potrzebuje do sprawowania wielce ważnych, jej samej zastrzeżonych funkcy.

Będzie to wielki krok na drodze politycznego postępu, gdy wszystko to, co niniejszem polecam dokładnej rozprawce pana, stanie się rzeczywistością, wejdzie w życie i uzyska z czasem moc prawa utwierdzonego zwyczajem.

Zalecając tedy panu przejąć się zupełnie duchem, w jakim zamiary Jego ces. Mości mają być pojmovane i przeprowadzone, ażeby osiągnąć cel pożądanj. to jest ożywić zaufanie i zjednać sobie chętne współdziałania wszystkich dobrze myślących a osobliwie politycznych korporacyi, muszę zarazem zwrócić na to patryotyczną uwagę pana, że już w tem zawarte są wszystkie główne rzeczywiste żywioły prawdziwej wolności, jakie znaleźć można w któremkolwiek państwie, gdzie umiano obok uregulowanego udziału ludów w zyciu politycznym, utrzymać także i pielegnować potrzebną dla

potęgi jedność, bez której może łatwo stać się wszystko tylko igraszką obcego widzimisie.

Stanowcze i szczerze przeprowadzenie tych zasad pada jak wszędzie, tak również i mieszkańcom krajów korony węgierskiej przekonanie, że rząd równie szczerze myśli zaprowadzić w innych krajach przyrzeczone instytucye polityczne, i że przeto nie potrzeba obawiać się jak niegdys — niewchodzę w to, czy niedowierzenie było słuszne czy niesłuszne — by chciano może przytłumić to w jednej połowie, co także w innych krajach zostało uroczystie nadane, a odtąd ściśle zachowywane, jednakowe będzie mieć znaczenie.

A do osiągnięcia w ten sposób jedności w instytucyach politycznych potrzeba także i z tej przyczyny przywiązywać wielką uwagę, ponieważ taka zgodność nie tylko przywróci pożądanj wszystkim patryotom spokój wewnętrzny, ale oraz uważana być musi za główny warunek odnowionej równowagi ekonomicznej

Co się nakoniec odnosi do bliskich zmian w administracyi i podległych Waszej... organów, mogę na teraz oznajmić panu z szczególną przyjemnością, że wyraźną wolą Jego Ces. Mości jest, ażeby żaden z umieszczonych urzędników niecierpiał przez zmiany, jakie nastąpić muszą z wyższych względów niezależnie od ich wiernej, gorliwej i w ogóle pochwały godnej czynności urzędowej. Gdy więc tym sposobem dzięki wzniostemu uczuciu sprawiedliwości Jego Mości Cesarza, los każdego jest zabezpieczony, nie może przeprowadzenie nowej organizacyi politycznej obudzać żadnej obawy, chociaż wypadnie przy tej sposobności umniejszyć instancye polityczne. Z drugiej strony niepodlega już teraz żadnej wątpliwości, że zniesione niedawno rządu mniejszych krajów koronnych potrzeba będzie przywrócić znowu chociażby tylko w mniejszym zakresie, jakiego wymaga samodzielna czynność administracyjna reprezentacyi krajowych, gdyż dla uchylenia wszelkich szkodliwych zawikłań musi obok samodzielnej reprezentacyi kraju istnieć także polityczna władza krajowa. Ale jakkolwiek bądź wpływ wywarłoby przeprowadzenie nowej organizacyi na los pojedynczych urzędników, niechaj każdy będzie przekonany, i proszę Waszą... oznajmić to wszystkim swoim podległym organom, że z naturalnego uczucia osobistego udziału niezgo nie zaniedbam, cokolwiek da się zrobić, ażeby wiernych sług państwa, którzy siebie i swoje familie powierzyli opiece przepisów służbowych, ochronić od niebezpieczeństwa, by zaufanie ich mogło być zawiedzionem.

Wszystkim urzędnikom wykonawczym zalecam jak najusilniej, ażeby w pełnieniu swych obowiązków zastępowali ile możności rozkazj pisemne, osobistem działaniem, aby starali się budzić działalność w mieszkańcach każdej prowincy, prowadzili ich i objaśniali, wzmacniali i utwierdzali ufność do rządu czynnem poparciem widoków krajowych, z którymi doskonale się oznajomić, najpierwszym jest każdego politycznego urzędnika obowiązkiem; aby każdemu użyciali opieki co do praw mu przysługujących, lecz zarazem bronili porządku a w obec żywiołów nierządu i niepokoju rozwinięli taką siłę, jakiej potrzeba, aby utrzymać w całym znaczeniu powagę rządu, w którym to usiłowaniu możesz pan liczyć na najsilniejsze z mej strony poparcie. Nieprzyjaciółmi wolności są i ci, którzy nadużywają imienia wolności, sprowadzają ją na ścieżki uboczne i wtrącają w niebezpieczeństwo przekroczenia miary.

Jak najściślej trzymać się prawa potrzeba tam, gdzie państwo znajduje się w tak ważnej chwili i przetwarza się stanowczo.

Umieć z właściwą przenikliwością wyrozumieć opinię publiczną, jest cechą politycznej zdolności, i w każdym razie będę umiał ją ocenić. Otwartość w wyjaśnieniu stosunków i stanu rzeczy jest pierwszym przymiotem męskiego umysłu; na niej tylko może się stać oprzeć obopólna ufność między przełożonymi i podwładnymi. Ufność ta umożliwia współdziałanie gorliwie w jednym duchu, służąc Najjaśniejszemu Panu, w duchu zasad wyłożonych tu w ogólnym co do głównych punktów zarzysie.

(Losowanie obligacyi. — Likwidacya dziesiętmy w Siedmiogrodzie.)

— Na mocy najwyższego rozporządzenia z dnia 21. marca 1818 i 23. grudnia 1859 odbędzie się 329te losowanie dawniejszego długu państwa we środę dnia 2. stycznia 1861 o godzinie 9. zrana w sali przeznaczony na ciągnięcie w domu bankowym na Singerstrasse.

Natychmiast potem nastąpi 14. losowanie bon rentowych kolei Como Medyolańskiej, potem 17. i 2. losowanie obligacyi długu zaciągniętego w Anglii w latach 1852 i 1859, nakoniec 7. losowanie obligacyi funduszowej pięćprocentowej pożyczki Towarzystwa kolei żelaznej wiedeńsko-glognickiej z roku 1845 i 13. losowanie seryi pożyczki loteryjnej z roku 1854.

Z c. k. dyrekcji długu państwa.

— Minister stanu Schmerling posłał telegrafem rozporządzenie do c. k. dyrekcji funduszów indemnizacyjnych, aby się zajęła niezwłocznie likwidacyą wynagrodzenia za dziesięćcinę dla duchowieństwa ewangelicko-saskiego, i ukończyć ją jak najrychlej. Zebrał dnia 16. b. m. na posiedzeniu członkowie wzmocnionego nadkonsystorza, przyjęli wiadomość tę z uniesieniem radości i trzykrotnym okrzykiem na cześć najjaśn. Pana i pana ministra stanu.

Portugalia

Lizbona, 5. grudnia. Dnia 30go listopada wrócił Król z Oporto do Lizbony. Wszędzie przyjmowany był z entuzjazmem. Hrabia Linnares otrzymał polecenie, powitać Jej Mość Cesarzową Austrii na Madeirze. (Pisze Monitor.) Wichrabia Bandeira jest mianowany ministrem wojny.

Hiszpania.

(Układy z Francją względem długu.)

Lubo układy między Francją a Hiszpanią względem długu z r. 1823 postąpiły już znacznie, jednak nie są jeszcze załatwione całkowicie. Zdaje się, że projekta Francji zmieniły się, i spodziewają się, że niebawem nastąpi ugoda, która pozwoli przedłożyć Korteżom ostateczną likwidację.

Francja.

(Wiadomości bieżące. — Zawierzytelnienie posła francuskiego w Japonii. — Nowiny dworu. — Dekret cesarski.)

Paryż, 21. grudnia wieczorem. *Constitutionnel* podaje drugi artykuł głównego redaktora o Austrii i Wenecji. Autor oświadcza w nim, że Francja nie dozwoli nigdy Austrii wystąpić znowu zaczepnie w Lombardyi, i że także inne mocarstwa sprzeciwiają się z różnym przyczyn panowaniu Austrii we Włoszech.

Z Neapolu donosi pogłoska, że odkryto pisemną korespondencję między członkami duchowieństwa i Gaetą.

— Hrabia Persigny powrócił wczoraj zrana z Londynu.

— Jak donosi *Patrie*, nie rozchwiały się jeszcze układy o kapitulację Gaety. Flota francuska pod Gaetą nie otrzymała jeszcze rozkazu do ustąpienia. Adjutant admirała Barbier de Tinan, który przybył tu niedawno, odjechał wczoraj z Paryża.

— Hrabia Vimercati, adjutant Wiktora Emanuela, przyjechał tu i miał audiencję u Cesarza.

— *Monitor* podaje korespondencję z Jeddo z d. 7. września donoszącą, że francuski generał konsul Duchesne de Belcourt wręczył dnia 6. września, Tajkunowi Japonu na uroczystym posiedzeniu swe listy wierzytelne jako poseł przy dworze Japońskim.

— Nikt już nie wątpi, że hr. Persigny nie jedzie do Londynu jedynie w zamiarze odwiedzić swą żonę; ale raczej w ważnych sprawach gabinetowych, o których jednak dotąd nie pewnego wiedzieć nie można. Lord nie będzie także bezczynnym w ciągu swego urlopu. Mówią, że otrzymał jakąś misję do Paryża.

— *Constitutionnel* twierdzi, że rząd angielski przy wszystkich politycznych procesach w Irlandyi systematycznie wpływa na skład sądów przysięgłych, to jest, że nie dopuszcza nikogo na sędziego, o kim nie ma z góry pewności, że będzie głosował za potępieniem obżalowanego. Jeszcze w roku 1848 skazał taki wyszukany, a jak się wyraża *Constitutionnel*, sfalszowany sąd przysięgłych Mitchela, John Martina i O'Dohertego. *Constitutionnel* przytacza mowy miane w parlamencie na dowód swego twierdzenia.

— Dnia 18go grudnia przyjmował Cesarz adjutanta, którego wysłał do Paryża wiceadmirał de Barbier de Tinan. Jutro posiedzenie tajnej rady, na którym będzie także p. Fould. Po jutrze odjeżdża do Tulonu, a ztąd do Włoch.

— *Monitor* ogłasza pod d. 20. grudnia następujący dekret cesarski: „Napoleon i t. d. Na raport naszego kanclerza, ministra sprawiedliwości postanowiliśmy i postanawiamy:

Art. 1. Znoszą się wszystkie wyroki, które do dzisiaj wydano na przestępstwa i przekroczenia w peryodycznej prasie. Art. 2. Wszelkie procesa wytoczone za przestępstwa tego rodzaju mają być zawieszane. Art. 3. Prawo cywilnych stron zastrzega się wyraźnie. Art. 4. Wykonanie tego dekretu poruczone jest naszemu kanclerzowi. Dan w naszym pałacu w Tuileryach, 19. grudnia 1860. Napoleon. Z rozkazu Cesarza kanclerz, minister sprawiedliwości Delongle.

Włochy.

(Ustąpienie syndyka turyńskiego. — Konzulat francuski w Modenie. — Wystawa obrazów w Florencyi. — Doniesienia z Rzymu. — Zatargi legionistów angielskich z ochotnikami.)

Sardynia. Syndyk turyński podał się z urzędnikami swego biura do dymisji. Ta junta chciała doręczyć Wiktorowi Emanuelowi pismo z prośbą, by już teraz przyjął tytuł Króla Włoch; uroszczenie, które hr. Cavour weale nie pochwałał, i dlatego wstrzymał petycję, co było powodem, że się podali do dymisji.

Modena. Turyński telegram donosi pod dniem 18. grudnia: Wczoraj znowu wywiesił francuski agent konsularny herby francuskie. Kompania gwardyi narodowej udała się z muzyką do hotelu konsula powitać herby i postawić straż honorową.

Toskania. Miasto Florencyja przygotowuje na rok przyszły powszechną wystawę obrazów. Florencyja ofiaruje na to 100.000 fr., a rada prowincjonalna 30.000 fr., Medyolan subskrybował 20.000, Pizza 7000, a Liworna 1000 fr.

Państwo kościelne. Szef band ochotniczych Masi, którego rząd sardyński, jak wiadomo, mianował pułkownikiem, ustawicznie niepokoł miejsca w prowincyi Viterbo, których nie obsadzili Francuzi. Municypalność w Pontecorvo, którą wzywali sardyńscy emisaryusze, ażeby uznała Wiktora Emanuela, stanowczo odrzuciła tę propozycję z oświadczeniem, że tylko przemoc może zniweczyć węzeł uległości, jaki ich wiąże z Ojcem św. W Cagli i Gubbio, dwóch papieskich miasteczkach z obu stron Apenin, oświadczyła się ludność za przywróceniem rządów papieskich.

— Do *Ami de la Religion* piszą z Rzymu z 8go grudnia: Utrzymanie wojsk neapolitańskich kosztuje dziennie 2000 szkodów; jest to zwłaszcza przy dzisiejszych stosunkach zbyt wielki ciężar. Dla umniejszenia wydatków postanowiono sprzedać 3500 koni, które dotąd bez użytku żywiono. Nadto wszyscy żołnierze, którzy chcą

wracać do domu, otrzymują urlopy i pieniądze na drogę; zaś ci, którzy pozostają, będą tak samo zaopatrywani, jak żołnierz francuski. Zuawii papiescy, których wyprawiono do Valentano, mają wkrótce powrócić do Rzymu. Ich pułkownik p. Bec de Lièvre przybył zeszłego czwartku z 50 świeżymi ochotnikami, a przedtem przybyło paropływem 20. Spodziewają się więc, że będzie można prędko utworzyć kompanie batalionu. Wszyscy, którzy mieli udział w ostatnich walkach, otrzymali medal wojskowy na czerwonej, białej i żółtej wstędze. Na medalu wyobrażony jest tak zwany „krzyż Piotra“. — *Giornale di Roma* podał dziś ogólną sumę świętopietrza, złożonego przez cały świat katolicki; wynosi 10,700.000 fr. Te pieniądze wysłano wprost do Paryża na zapłacenie kwartalnych procentów bonów skarbowych, które z dniem 8. stycznia przypadają do wypłaty.

— Pewien angielski ochotnik pisze z Salerno pod dniem 29. listopada:

„Dnia 27. listopada, gdy legia stała jeszcze w Casercie, pokłóciło się w nocy kilku legionistów w kawiarni z włoskimi ochotnikami. Anglicy, mniej liczni i uzbrojeni tylko w bagnety, zostali wypędzeni z kawiarni na plac, gdzie autor listu był świadkiem dalszego wypadku. Tłum ludu otoczył walczących i weisnął ich na podwórze koszar włoskich ochotników. Anglicy przebili się z tłumów, ale 50 do 60 ludzi uzbrojonych i zaopatrzonych w kije natarło na nich i zmusiło do ucieczki. Angielscy ochotnicy uchodzili do swoich koszar, a przeciwnicy ścigali ich śród okrzyków „śmierć Anglikom!“ W koszarach legionieści wezwali pomocy towarzyszy, zaś Włosi wytrącający strażę wpadli do pokoju komendanta. Na podwórzu tymczasem stanęło wkrótce pod bronią przeszło sto ludzi. Dowodzący officer Smelt wezwał włoskiego „generała“ Zachi, i obadwa starali się uśmierzyć rozjątrzenie swoich ludzi. Włosi żądali, ażeby natychmiast wypłenić całą angielską legię, a ponieważ liczba ich wzrosła tymczasem do 400 albo 500, nie dało się tylko z wielką trudnością zapobiedz starciu, i to za przyrzeczeniem ochotnikom włoskim, że się postąpi nazajutrz jak najsurowiej. Gwardya narodowa obsadziła bramy koszar, a liczne patroli przeciągały ulice, i odprowadzały Anglików, którzy jeszcze byli w mieście. Z legionistów jeden poległ, jednego raniono ciężko, a kilku lekko. Nazajutrz było przed koszarami zbiegowisko nie tylko włoskich żołnierzy, ale także mieszczan, i z wielką wrzawą miotali kamieniami, i silili się dostać do koszar. Zgiełk stał się taki groźny, że nie pozostawało nic innego, jak tylko wyprawić legię koleją żelazną do Neapolu, a ztąd do Salerny. A ponieważ włoscy oficerowie odwiedli swoich ludzi, stanęli Anglicy bez przeszkody w dworcu kolei żelaznej. W Salernie przyjęto ich uprzejmie.

Niemce.

(Wyrok na excessantów bawarskich.)

Frankfurt, 18go grudnia. Królewsko-bawarska komenda miasta w Aszafenburgu ogłasza dzisiaj wyrok, który skazuje niektórych bawarskich żołnierzy za excesa, których się dopuścili na tutejszych mieszczanach. Wirzburgska gazeta donosi też dzisiaj, że przedwczoraj przywieziono skazanych do tamtejszej twierdzy.

Księstwa Naddunajskie.

(Otwarcie izb w Bukareszcie. — Rozruchy w Krajowiu.)

Dnia 29. listopada osobiście otworzył książę Kuza izby w Bukareszcie. Ministrowie wyznań i sprawiedliwości podali się do dymisji. Tymczasowo zastąpią ich inni ministrowie.

— *Bukarester Deutsche Ztg.* donosi dodatkowo, że rozruchy w Krajowiu miały większe znaczenie, niż im pierwiej przypisywano. Trzech podczas zgiełku poległych obnosili zdrożni śród pogrózek po ulicach i wystawili ich potem publicznie. Władza nakazała pogrzebać ciała w nocy. Ale nazajutrz odkopano groby i znowu wystawiono ciała. Równocześnie rabowało pospólstwo sklepy handlujących bronią; i obawiano się najgroźniejszych rozterek, iż wreszcie przyszło 30 do 40 żandarmów w pomoc nielicznej załodze. Dopiero teraz powiodło się odważnemu starcowi imieniem Magera przywrócić pokój, gdy ośmiu ludzi postradało życie, a czterem nastu rannych zaniesiono do szpitalu.

Doniesienia z ostatniej poczty.

Wiedeń, 25. grudnia. *Gazz. di Venezia* donosi: W Arceo i Borgo, miastach położonych przy kolei żelaznej z Medyolanu do Bergamu, przyszło do krwawego starcia między wojskiem piemonekiem a gwardyą narodową pod dowództwem byłego feldwebela austriackiego, za to, że niechciała dostawić kontyngensu na wyprawę do Włoch południowych. Wojsko straciło 5 poległych i 14 rannych, i musiało potem ratować się ucieczką. Później jednak ściągnęło posiłki i artylerję z Medyolanu, i gwardya narodowa musiała w końcu złożyć broń.

Peszt, 24. grudnia. Okólnik ministra stanu Schmerlinga sprawił tu wszędzie wielkie wrażenie. Nadeszło mianowanie radców namiestnictwa dla Węgier; wiceprezydentem mianowany jest Władysław Karolyi, dyrektorem kancelaryi radca nadworny Szalay. Funkcya urzędowa namiestnictwa węgierskiego zaczyna się z dniem 2. stycznia, w którym to dniu także zniesione będą expozytury namiestnictwa.

Londyn, 23. grudnia. Dzisiejszy *Observer* donosi z urzędowego źródła, że bombardowanie Gaety było tak skuteczne, że Król Franciszek II musiał opuścić z całym sztabem jenerałnym swój pałac i skryć się w jakimś zakątku twierdzy.

Turyń, 21go grudnia. Według dzisiejszego *Opinione* ma przedłożyć ministerstwo nowemu parlamentowi jako pierwszy projekt prawa, wniosek: aby Królestwo Włoch uznać za ukonstytuowane i proklamować Wiktora Emanuela Królem Włoch.

Turyń, 22. grudnia. Dzisiejszy *Opinione* zawiera telegram z Gaety, według którego flota francuska ma za kilka dni opuścić port gaetański.

Francya, Anglia, Szwajcarya zatwierdziły układ pocztowy dla nowych prowincyi, wraz z Marchią i Umbryą, z wyjątkiem, jednak Neapolu i Sycylii.

Medyolan, 21. grudnia. Dzisiejszej *Perseveranzie* donoszą z Turyń, że bombardowanie Gaety tak jest silne i skuteczne, że spodziewają się zdobyć twierdzę nawet bez ataku od morza. Wiktor Emanuel ma 25go b. m. wyruszyć z powrotem do Turyń. — Pojmanych żołnierzy królewskich mają wcielać w szeregi piemontkie.

Medyolan, 22. grudnia. Dzisiejsza *Perseveranza* donosi z Turyń pod dnem 21. b. m.: Niej potwierdzono dotąd urzędownie wiadomości, którą podała *Patrie* jakoby rozpoczęto znowu kroki nieprzyjacielskie na Gaetę. W niedzielę dnia 23. b. m. będzie w jednym z turyńskich teatrów przedstawienie, z którego cały dochód przeznaczony dla Garybaldego jako dar narodowy.

Medyolan, 23. grudnia. *Perseveranza* donosi z Florencyi pod dn. 22. b. m.: W Rzymie zatknięto herby sabaudzkie na rogach ulic w nocy z dn. 18. na 19. b. m.

Policya przetrząsała kawiarnię „Café nuovo“ i znalazła kokardy i chorągwie. Właściciela kawiarni aresztowano. Piemont chce na wzór Francyi znieść paszporty do krajów, z którymi będzie można spodziewać się wzajemności.

Baron Solaroli doręczył Cavourowi pismo Wiktora Emanuela i natychmiast wyruszył w dalszą podróż do Londynu. Hrabia Arese wyjeżdża w osobnej misji do Paryża. Jak słychać, mają te podróże rozwiązać zachodzące w tej chwili wielkie kwestye polityczne.

Gaeta, 18. grudnia (na Paryż). Król Franciszek II. otrzymał list od Cesarza Napoleona z przedstawieniem, że honorowi stało się już zadość. Król odpowiedział, że wypada mu stawić jeszcze dalszy opór.

W Rzymie przyklepiano plakaty z napisem: „Niech żyje Wiktor Emanuel i anezya!“ Policya nie uwięziła za to nikogo.

Florenca, 21. grudnia. Złodzieje wdarli się do galeryi „degli uffici“ i do sali delle gemme“ zabrali do 200 pierścieni i kosztowności i inne jeszcze wyrządzili szkody.

Genoa, 21. grudnia. Wszystkie okręta wojenne, z wyjątkiem fregaty „Eurydyka“, odpłynęły za najwyższym rozkazem do Gaety. Za niemi holował „Conte Cavour“ fregatę zagłową, wiozącą na pokładzie 20 moździerzy i 20 000 bomb i granatów.

Berlin, 22. grudnia. W tutejszych kołach dyplomatycznych zapewniają, że Francuzi ustąpią z Syrii za cztery miesiące.

Berlin, 22. grudnia. Dzisiejszy *Preus. Wochenblatt* zawiera artykuł wstępny przeciw broszurze Pereiry. Oto osnowa jego: „Ci, którzy chcą obalamucić publiczność w sądzie o poruszonych tu widokach, mogą jak chcą dowodzić, że Austria istniała wieki bez Wenecyi; ale kto umyślnie niezamyka oczu, nie zapozna ani na chwilę, jak wielka to różnica dla Austrii, czy żeby u południowo-zachodniej granicy jej znajdowała się słaba stosunkowo republika bez zaczepnej polityki, czy też, żeby ważna brama przechodnia dostała się potężnemu zjednoczonemu państwu, które liczbą ludności przewyższa już teraz jedno z pięciu mocarstw głównych; państwo pruskie a które na drodze powstania prą tem bardziej naprzód poduszczenia niespokojnego sąsiada, uludne pozory osiągniętych dotąd niesłychanych powodzeń, uniesienie rozgrzanej rewolucyjnej ludności i pobudki zasady narodowości, im mniejsze przeszkody stają na zawadzie jego rozszerzeniu. W krótkim czasie okaze się jasno, że projektowane środki zasadne nie tylko nie utwierdzą pokoju w Europie, ale przeciwnie o wiele jeszcze zwiększą niepewność; gdyż idzie tu o to, ażeby usunąć z drogi największe trudności państwa, które postępuje śmiało koleją wojny.“

Drezno, 22. grudnia. Węgierski wychodźca hrabia Władysław Teleki, który przyjechał do Drezna za fałszywym paszpor-

tem angielskim, został przytrzymany i jak donosi *Dresd. Journal* wydany Austrii na mocy istniejącego kartelu.

Podług doniesienia w dzisiejszym *Dresd. Journal* zachorował Król wczoraj po sześciodniowych cierpieniach kataralnych na odrę, i zarząd spraw państwa poruczony został na czas słabości Króla całemu ministerstwu.

Ateny, 15. grudnia. Jenerał Kalergis przybył tu wczoraj z Paryża.

Konstantynopol, 15. grudnia. Wysłany dawniej na wygnanie do Cypru dyrektor poczty Ismail Basza uciekł do Aten. W Belgradzie i Ismailowie miały wybuchnąć rozruchy.

Smyrna, 15. grudnia. Pierwsza część kolei ajdyńskiej będzie otwartą na użytek publiczny dnia 24. b. m.

Przyjechali do Lwowa

Dnia 25. grudnia,

Hotel angielski: Hr. Stadnieł i Wine., z Podola
Do domu zajezdnego nr. 530 1/2: Jeżewski Julian, z Hołubia.

Wyjechali ze Lwowa

Dnia 24. grudnia.

PP. Lityński Mel, do Firclejówki. — Kuczyński Leon, do Lubacz wa
Dnia 25. grudnia.

Rapeczyński Witold, do Rosyi. — Br. Brunicki Emil, do Podhorzec. — Bachmanowicz Karol, c. k. porucznik, do Tarnopola.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 22. i 23. grudnia.

Pora	Barometr w mierze parys. sprowadzony do 6° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Stan po wietrza wilgotnego	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
7. god. zrana	323.34	- 2.5	91.2	południowy sl.	mgła
2. god. po pol.	321.65	- 1.0	85.2	" "	pochmurno
1. god. wiecz.	319.38	- 1.8	89.4	zachodni "	śnieg
Wysokość śniegu ... 11.					

7. god. zrana	319.86	- 2.3	83.9	południowy sl.	pochmurno
2. god. po pol.	320.26	- 3.0	80.3	zach. dni "	"
10. god. wiecz.	322.16	- 6.4	81.8	połudn.-zach. "	jasno "

T E A T R.

Dzisiaj opera niemiecka: „Robert der Teufel.“

Jutro na scenie polskiej po raz pierwszy: „Nieboszczyk Lionel“, czyli **Kto dożyje, obaczy**, komedia w 3 aktach z francuskiego.

Kurs lwowski.

Dnia 24. grudnia.

	gotówką		towarem	
	zl.	c.	zl.	c.
Dukat holenderski	6	75	6	65
Dukat cesarski	6	57	6	67
Półimperial zł. rosyjski	11	35	11	55
Rubel srebrny rosyjski	2	18	2	22
Talar pruski	2	11	2	16
Polski kurant i pięcioletówka	—	—	—	—
Galicyj. listy zastawne za 100 złr.	54	75	85	50
Akeye gal. kol. żelaz Karola Ludwika	148	—	151	—
Galicyjskie obligacye indemnizacyjne	64	—	65	—
5% Pożyczka narodowa	75	25	76	50

Telegrafowany kurs wiedeński papierów i weksli.

Dnia 24. grudnia.

Z pożyczki narod. po 5% za 100 złr. 76. —. Metaliki po 5% za 100 zł. 64.50; po 4 1/2% za 100 zł. —; po 4% za 100 zł. —. Obligacye indemnizacyjne: Niższej Austrii po 5% za 100 zł. —; Węgier —. Galicyi —; Bukowiny —; Akeye Banku narodowego sztuka 734. —; instytutu kredytowego dla handlu i przemysłu 167.10; niższo-austr. towarzystwa eskontowego —.

Listy zastawne. Galic. instyt. kred. po 4% za 100 zł. —.

Wexlowy. Augsburg za 100 zł. połudn. niemieck. waluty 120.80. — Lipsk za 100 talarów —. Londyn za 10 funtów szterl. 140.90. Medyolan za 100 zł. waluty austriack. —. Paryż za 100 fr. —.

Kurs złota. Dukaty ces. mennicze 6.68, dukaty ces. pełnej wagi —. korony —, półkorony —.

KRONIKA.

(Cena ostryg.) Od początku tego wieku podniosła się cena ostryg we Francyi o 50%. Wkrótce jednak potanieje znowu ten przysmak, gdyż tak rządowe jak i prywatne zakłady sztucznego hodowania ostryg wydają plon bardzo obfity. Najpomyślniejszy był polów w basenie w Arsachon, gdzie w 18 godzinach w ciągu 9 dni listopadowych ulowiono 5,500 000 ostryg. Można na pewno przypuszczać, że z wiosną r. p. przynajmniej potroi się plon potowu

(Fabryki w Stanach zjednoczonych) Jesliby w przypadku oderwać się miały państwa południowej Ameryki, północ nie poniesłaby przeto żadnej straty; w dowód tego niech służy niektóre liczby. Fabryki Stanów zjednoczonych reprezentowały w roku 1850 następujący kapitał: w wolnych państwach 530 milionów dolarów z 780,576 zatrudnionymi ludźmi, w państwach niewolniczych 95 milionów dolarów z 161,733 zatrudnionymi ludźmi. Wolne państwa

posiadały w roku 1854 w kanałach 3682 angielskich mil, w r. 1857 w kolejach żelaznych 17,885 angielskich mil, a w kolejach żelaznych tego samego roku 6859 angielskich mil z zakładowym kapitałem na te ostatnie 95 milionów. Kapitał banków wynosił roku 1855 w wolnych państwach 230 milionów, a w państwach niewolniczych 102 milionów. Wolne państwa w roku 1859 miały 62,433 szkół publicznych o 72 621 nauczycielach i 2,769,911 uczniach, państwa niewolnicze miały 18,567 szkół publicznych o 19,307 nauczycielach i 581,861 uczniach. W roku 1855 wydano w wolnych państwach 1929 patentów, w państwach niewolniczych tylko 268. W wolnych państwach w roku 1855 wynosiły przychody z departamentu pocztowego 4 miliony, rozchody 2 miliony, podczas gdy w państwach niewolniczych wynosiły przychody 1,600,000 dol., a rozchody 2,385,000 dolarów.